

GEOGRAFSKI POLOŽAJ, PRIRODNI I EKONOMSKI RESURSI REGIJE SRSPKO SARAJEVO

UVOD

Područje Privredne komore Srpsko Sarajevo obuhvata teritoriju 12 opština, čija površina iznosi 3.652 km² na kojoj živi 123.035 stanovnika. Nalazi se u centru istočnog dijela Republike Srpske, između područja Privredne komore regije Bijeljina na sjeveru i Privredne komore regije Trebinja, na jugu.

U prirodno-geografskom smislu, ovo područje pripada Starovlaškoj visoravni, planinskoj regiji koja se prostire od sarajevske kotline na zapadu, do Kosova i doline Ibra na istoku. Većim djelom je izgrađena od vodonepropusnih stijena, pa je dominantno razvijena normalna hidrografska mreža. U krečnjačkim stijenama su razvijeni skoro svi kraški oblici, od kraškog polja Glasinac do brojnih jama i pećina, od kojih je najinteresantnija Savina pećina kod Mokrog.

U geografskom pogledu, najkrupnije crte reljefa predstavljaju široke i blago zatalasane površine sa kojih se izdižu brojne planine, od Trebevića (1629 m), Jahorine (1913 m), Romanije (1627 m) na zapadu, do Vučevice i Zvijezde na istoku. Između nje je široka kompozitna dolina Drine i njenih pritoka, Prače sa lijeve i Rzava i Lima, sa desne strane. Doline Željeznice i Miljacke su uglavnom kanjonskog tipa, sve do ulaska u Sarajevsko polje, gdje se ulijevaju u rijeku Bosnu, na teritoriji Federacije BiH. Idući od zapada ka istoku smjenjuju se tri različita klimatska tipa. U sarajevskoj kotlini zastupljena je umjereno kontinentalna klima na Romanijskom platou i okolnim planinama je predplaninska i planinska. U Podrinju vlada umjerena klima sa izrazitim župnim odlikama. Obilne padavine i specifičan sastav tla usloveli su veoma bujan vegetacijski pokrivač. Šume su prisutne na svim planinama, a visoravni i kotlinska dna su bogata pašnjacima ili obradivim površinama.

Razmještaj stanovništva unutar ove regije je neravnomjeran. Najveća koncentracija stanovništva je u sarajevskoj kotlini i na obodu romanijskog platoa. Prosječna gustina naseljenosti je oko 40 stanovnika na jedan kvadratni kilometar. Primjenom Dejtonskog sporazuma, odnosno doseljavanjem velikog broja stanovnika iz dijelova opština koje su stavljene pod kontrolu federacije BiH (Ilidža, Hadžići, Rajlovac, Vogošća, Ilijaš, Stari Grad) i drugih mjesta, bitno je izmjenjena obrazovna struktura stanovništva i gustina naseljenosti.

Analize pokazuju, da i pored krupnijih promjena u teritorijalnom smislu ove regije, Sarajevsko-romanijska regija i Gornje Podrinje raspolažu sa veoma značajnim prirodnim bogatstvima, velikim brojem izgrađenih kapaciteta u industriji, poljoprivredi, šumarstvu, građevinarstvu, saobraćaju, trgovini i ugostiteljstvu, i sa velikim brojem visoko stručnih kadrova.

Pored navedenih prirodnih potencijala na teritoriji ove regije djeluje osam fakulteta Univerziteta u Srpskom Sarajevu i veći broj srednjoškolskih centara. U svakoj opštini ove regije postoje domovi zdravlja a na regiji djeluju i dva medicinska centra regionalnog karaktera.

OPŠTINE SA PODRUČJA REGIJE SRPSKO SARAJEVO

Srpska Ilidža

- Pozivni broj 057
- Poštanski broj 71216
- Opština 677-870
- Površina 28 km²
- Broj stanovnika 16.190
- Gustina naseljenosti 578 st/km²
- Nadmorska visina 500 m
- Glavna privredna grana industrija

Opština Srpska Ilidža je po veličini teritorije najmanja opština u regiji, ali je najgušće naseljana (njena površina čini 1/6 predratne površine opštine Ilidža, koja se do primjene Dejtonskog sporazuma više od 2/3 nalazi pod kontrolom Republike Srpske). Zauzima krajnji jugoistočni dio Sarajevskog polja u podnožju planine Igman. Komunikacijski je povezana magistralnim putem sa Srbijom, te lokalnim - regionalnim putem sa Palama preko Trebevića. Najveća naselja su Dobrinja I i Dobrinja IV, zatim Vojkovići i Kasindo. Okosnicu razvoja čine proizvodni kapaciteti "FAMOSA", GP "BUDUĆNOST", GP "PUT", "UNION-INVEST", "UNIS-MGA", "NAPREDAK", "TKAONICA ČILIMA". Na ovom području svoja sjedišta imaju "CENTROTRANS" i "GRAS", preduzeća za prevoz putnika u gradskom, prigradskom i međugradskom saobraćaju. Na području opštine nalazi se veoma respektabilna bolnica Kasindo.

Srpsko Novo Sarajevo

- Pozivni broj	057
- Poštanski broj	071123
- Opština	342-749, 342-059
- Površina	36 km ²
- Broj stanovnika	8.807
- Gustina naseljenosti	245 st/km ²
- Nadmorska visina	500 m
- Glavna privredna djelatnost	industrija

Opština Srpsko Novo Sarajevo obuhvata površinu od 36 km² sa koncentracijom stanovništva u naseljima Lukavica, Miljevići, Tilava i drugim mjestima na padinama ispod Trebevića i Jahorine.

Okosnicu razvoja opštine čine značajni kapaciteti 10 preduzeća koja se nalaze u sastavu "ENERGOINVESTA" (i "RAOP", "AUTOMATIKE", "TAT", i dr.) zatim kapaciteti UNIS "LASTA", FABRIKE SPECIJALNIH VOZILA. U centru Lukavice smješteni su Elektrotehnički, Mašinski, Poljoprivredni fakultet, Muzička akademija, Skupština Grada Srpsko Sarajevo, Matična biblioteka, upravne zgrade i proizvodni kapaciteti FAMOSA, Srpski radio Sarajevo, srednje i osnovne škole, ambulanta i druge značajne institucije.

Trnovo

- Pozivni broj	057
- Poštanski broj	71200
- Opština	610-242
- Površina	113 km ²
- Broj stanovnika	1.642
- Gustina naseljenosti	14,5 st/km ²
- Nadmorska visina	820-850 m
- Glavna privredna djelatnost	šumarstvo

Trnovo je smješteno pod planinom Treskavica, okruženo sa lijeve strane obroncima Jahorine, a sa desne obroncima Bjelašnice, na 25 km magistralnog puta Sarajevo-Trebinje-Podgorica, sa nadmorskom visinom od 820-850 m. Opština raspolaže sa značajnim prirodnim bogatstvom: šumom, plodnim oranicama i pašnjacima. Na datom području izvire rijeke koje čine život ovih krajeva: Željeznica, Bijela rijeka, Crna Rijeka, Miljacka, Bistrica i druge.

U sastavu Javnog preduzeća šumarstva "Srpske šume", egzistira i Šumsko gazdinstvo "Treskavica" sa sjedištem na teritoriji opštine Trnovo. Sa pravilnim gazdovanjem i planskom sječom Šumsko gazdinstvo čuva i štiti zemljište, a kroz neprekidno ulaganje na pošumljavanju goleti i popunama obraslog zemljišta bogate se šume florom i faunom mnogih vrsta.

Pale

- Pozivni broj 057
- Poštanski broj 71420
- Opština 223-004
- Površina 491 km²
- Broj stanovnika 26.046
- Gustina naseljenosti 53 st/km²
- Nadmorska visina
- Glavna privredna djelatnost industrija

Opština Pale se nalazi u prostranom kotlinskom proširenju između planina Jahorine i Romanije. Kroz Pale prolazi magistralni put Srpsko Sarajevo-Zvornik-Višegrad. Prije rata spadala je u red industrijskih razvijenih opština. Veća naseljena mjesta pored opštinskog središta su Podgrab, Podvitez, Mokro i Ljubogošća. U strukturi privrede značajno mjesto zauzimaju proizvodni kapaciteti mašinske i drvnoprerađivačke industrije (FAMOS-KORAN, proizvodnja motora, proizvođa specijalne namjene), pilana "NOVOREZ", "BJELAŠNICA" Podgrab - finalna prerada drveta, Šumsko gazdinstvo "Jahorina" i dr. Nosilac građevinske operative je GP "VRANICA" i GP "GRADENJE". U oblasti turizma i ugostiteljstva vodeće mjesto imaju Olimpijski centar Jahorina koji u svom sastavu ima četiri hotela i Hotel "Panorama". Poslije rata naročito je došlo do razvoja privatnog preduzetništva u svim djelatnostima, a naročito u oblasti primarne prerade drveta, trgovine i ugostiteljstva.

Stari Grad

- Pozivni broj 057
- Poštanski broj 71144
- Opština 864-800
- Površina 77 km²
- Broj stanovnika 3050
- Gustina naseljenosti 40 st/km²
- Nadmorska visina 850 m
- Glavna privredna djelatnost šumarstvo i drvna industrija

Opština Stari Grad graniči sa Federacijom BiH u dužini oko 50 km sjeverno od Sarajeva. Konfiguracija zemljišta je pretežno brdovito-planinskog karaktera i pripada Sarjevsko-romanijskoj regiji. Zahvaljujući prirodnim šumskim bogatstvima na području opštine posluje Šumsko gazdinstvo "Bistrica" zatim "Pilana" Vučija Luka (u izgradnji) i četiri privatna preduzeća za proizvodnju rezane građe. Osim razvoja ovih djelatnosti šest privatnih preduzeća se bavi trgovinom i ugostiteljstvom, poslovima montaže centralnog grijanja, stočne pijace, trgovinom stoke, trgovinom sjemenske robe i stočnom hranom. Na području opštine posluje 60 samostalnih radnji koje se bave raznovrsnim djelatnostima i poslovima. Područje opštine veoma je povoljno za razvoj stočarstva i proizvodnju određenih vrsta poljoprivrednih proizvoda (krompir, raž, zob i pšenica).

Han Pijesak

- Pozivni broj 057
- Poštanski broj 71360
- Opština 557-511
- Površina 323 km²
- Broj stanovnika 4.740
- Gustina naseljenosti 15 st/km²
- Nadmorska visina 1.089 m
- Glavna privredna djelatnost šumarstvo i poljoprivreda

Opština Han Pijesak se nalazi na djelu Starovlaške visoravni, između rijeke Drine i planine Javor i Devetak. Kroz središte opštine prolazi magistralni put koji povezuje ovu opštinu sa južnim i sjevernim djelom Republike Srpske. Teren opštine je pretežno brdsko-planinski. Bogat je velikim

pašnjacima i obrastao je kvalitetnom četinarskom šumom. Od ukupnih površina, poljoprivredno zemljište zauzima 34% i čine ga uglavnom pašnjaci, a manje oranice, bašte i voćnjaci. Pod kvalitetnom šumom nalazi se oko 61% ukupne površine. Očuvane životne sredine i velike površine omogućavaju razvoj stočarstva i proizvodnju zdrave ljudske hrane. Okosnicu razvoja čini šumarstvo, primarna i finalna prerada drveta "VISOČNIK" i stočarstvo - DI "PLANINSKO" Han Pijesak. Na području opštine nalaze se brojni kulturni spomenici (Most na Žepi, ljetnikovac kralja Petra Karađorđevića i dr.), koji čine sadržaj veće turističke ponude.

Sokolac

- Pozivni broj 057
- Poštanski broj 71350
- Opština 448-646
- Površina 759 km²
- Broj stanovnika 15.500
- Gustina naseljenosti 20 st/km²
- Nadmorska visina 875 m
- Glavna privredna djelatnost industrija

Opština Sokolac nalaz se na širokom platou Glasinca u podnožju Romanije, na blago zatalasanoj visoravni koje sačinjavaju prostrane livade i pašnjaci, kompleksi četinarskih šuma i visoki planinski vrhovi smješteni iznad Romanije, Bogovičke planine, Gradine, Rabra, Crnog Vrha, Kopita, Krtelja i Maluši. Prirodni uslovi prije svega pašnjaci i livade omogućavaju razvoj stočarstva, kvalitetnog planinskog krompira, ječma, zobi, a šumarstvo i drvna industrija imaju značajna mjesta u ukupnoj privredi. Sokolac je značajna saobraćajna raskrsnica drumskog saobraćaja. Kroz Sokolac prolaze magistralni putevi: Beograd - Srpsko Sarajevo, Beograd - Jadransko primorje, Užice - Srpsko Sarajevo, Srpsko Sarajevo - Posavina i Banja Luka.

Na području opštine posluje veći broj preduzeća iz raznih oblasti: Šumsko gazdinstvo "Romanija", Industrija za preradu drveta "Romanija", Industrija tepiha "FATEKS", "Romanija putevi", "Mljekara", Fabrika kotrljajućih ležajeva, Klaonica i prerada mesa, Fabrika konfekcije i obuće KTK, Radna jedinica Poštanski saobraćaj, Radna jedinica za telekomunikacije, "Poljoprivrednik", Radna jedinica "Romaija prevoz", Ugostiteljstvo i turizam, Razvojna banka, "ŠIPAD-KOMERC", "FAMINEKS". preduzeće "KARAVAN", i više privatnih, ugostiteljskih, trgovinskih, zanatskih i drugih radnji.

Rogatica

- Pozivni broj 058
- Poštanski broj 73220
- Opština 415-106
- Površina 664 km²
- Broj stanovnika 18.000
- Gustina naseljenosti 27 st/km²
- Nadmorska visina 525 m
- Glavna privredna djelatnost industrija

Opština Rogatica smještena je u jugoistočnom djelu Republike Srpske. Sjedište opštine se nalazi na obalama riječice Rakitnica na magistralnom putu Srpsko Sarajevo-Višegrad. Rogatica se pominje kao naselje još u 15 vijeku, čija je predhodnica bila utvrđenje Borač, čiji ostaci leže desetak kilometara južno od Rogatice. Na području opštine izgrađeni su značajni kapaciteti metalne industrije, tekstilne industrije (proizvodnja ćebadi, dekorativnog platna i dječije konfekcije), građevinski kapaciteti, grafička industrija, kapaciteti iz oblasti poljoprivrede i prehrambene industrije (klanična proizvodnja i proizvodnja pivarskog slada), šumarstvo (eksplatacija i uzgoj šume i izgradnja šumskih komunikacija), zatim transportno preduzeće za prevoz robe i putnika i servisiranje svih vozila. Osnovni nosioci razvoja su: "Agrokombinat", Trgovina prečištača, "Sjemeč" Srpske šume, "Tehnotrans", "Standard", "Roteh", "ALPO", "Jasna",

Štamparija "Mićo Sokolović" i PTT Inženjering. Na području opštine veoma je razvijeno privatno preduzetništvo, trgovinske i ugostiteljske radnje, zanatstvo, autoprevozvici i auti taksi. Na sjeveroistočnom djelu opštine nalazi se poznato izletišta BORIKE na nadmorskoj visini od 1100 m na kome je pored hotela "BORIKE" poznata ergela konja bosansko-brdske pasmine.

Višegrad

- Pozivni broj 058
- Poštanski broj 73240
- Opština 620-602
- Površina 448 km²
- Broj stanovnika 20.000
- Gustina naseljenosti 45 st/km²
- Nadmorska visina 303 m
- Glavna privredna djelatnost industrija

Opština Višegrad leži na obalama rijeke Drine i Rzave i akumulacionog jezera hidroelektrane Višegrad i Bajine Bašte. Povezan je sa putnom komunikacijom preko Užica sa Beogradom, preko Rogatice sa zapadnim djelovima BiH a preko Srbinja sa Jadranskim morem. Poslije izgradnje uzane željezničke pruge 1906. godine u Višegradu se počinje razvijati drvna i hemijska industrija, Savremeno zanatstvo i trgovina. U periodu poslije drugog svjetskog rata izgrađena su i danas dobro posliju preduzeća kao što su "TERPENTIN", Hidroelektrana Višegrad, "UNIS-USHA", "Metalac", Granit "Metal gas", "Varda", "UNIS-UTEL", "Višegradtrans", "Panos", "Napredak" i druga preduzeća. U poljoprivredi veći značaj imaju voćarstvo i stočarstvo. Rijeka Drina, Lim, Rzav, kao i dva akumulaciona jezera duga 88 km, okolina planine Panos, Sjemeć, Stolac bogati šumom i velikim zelenim površinama, prirodnim ljepotama i divljači čine osnovu za razvoj planinarstva, lova i ribolova, sportova na vodi i dr. Poznata je Višegradska Banja sa bogatim izvorom radio aktivne termalne vode kojom se u Rehabilitacionom centru "Vilina vlas" uspješno liječe reumatske, neurološke, ginekološke, ortopetska i druga oboljenja. Višegrad je poznat po raznim kulturnim i istorijskim spomenicima kao što su Most na Drini, zatim srednjovjekovni grad i srpski pravoslavni manastir "Blagoveštanje" u Dobrunu kao i drugi spomenici istorijske vrednosti.

Rudo

- Pozivni broj 058
- Poštanski broj 73260
- Opština 711-178
- Površina 344 km²
- Broj stanovnika 11.500
- Gustina naseljenosti 33 st/km²
- Autobuska stanica
- Nadmorska visina 300-1450 m
- Glavna privredna djelatnost poljoprivreda i industrija

Opština Rudo nalazi se u istočnom graničnom pojasu Republike Srpske. Teritorija opštine je prostorno integrisana oko sliva rijeke Lima, značajne desne pritoke rijeke Drine. Jedan manji dio njene teritorije se nalazi na području Republike Srbije. Konfiguracija zemljišta u opštini je pretežno brdsko-planinska, a uz riječni tok Lima prostiru se manje ravni čarske površine. Značajno je napomenuti postojanje termomineralnog izvora "Krupica" u Starom Rudom, sa izdašnošću između 150-200 litara u sekundi. Pod šumama i šumskim zemljištem nalazi se 19.930 hektara ili skoro 60% površine opštine. Pod poljoprivrednom površinom nalazi se 12.585 hektara, od čega je pod oranicama i baštama 2.870 hektara. Proizvodni pogoni povezani su: "AUTODIJELOVI" sa Fabrikom automobila Priboj (FAP), "Polimka" sa "Maglič" Srbince, "Rudoplast-dekorplast" locirani na lokalitetu Uvec, čiji kapaciteti su usmjereni na proizvodnju i preradu poliesternih smola, dok se "Dekorplast" bavi proizvodnjom lake i teške konfekcije (enterijeri drumskih vozila, ronilačka i kamp oprema i dr.). U opštini je razvijen lov i ribolov a postoje uslovi za razvoj turizma.

Srpsko Goražde

- Pozivni broj 058
- Poštanski broj 73110
- Opština 430-414
- Površina 123 km²
- Broj stanovnika 2453
- Gustina naseljenosti 20 st/km²
- Nadmorska visina 345
- Glavna privredna grana industrija

Srpsko Goražde se nalazi na prelazu iz Gornjeg u Srednje Podrinje. Komunikacijski je povezano preko Ustiprača sa ostalim dijelovima regije, sjeverno prema Višegradu a južno sa Čajničem i Srbijem. Od industrijskih kapaciteta veći značaj imaju UNIS Tvornica mašina i Tvornica žice, kao i kapaciteti prehrambene industrije "Hladnjača". Sjedište opštine je u mjestu Kopači, koje je prije rata činilo industrijsku zonu Goražda. Pored ovih kapaciteta u opštini djeluje veći broj privatnih preduzetnika, naročito iz oblasti trgovine i ugostiteljstva.

Čajniče

- Pozivni broj 058
- Poštanski broj 73280
- Opština 315-404
- Površina 276 km²
- Broj stanovnika 4237
- Gustina naseljenosti 15st/km²
- Nadmorska visina 816
- Glavna privredna djelatnost Šumarstvo, prerada drveta, tekstilna industrija

Opština Čajniče se nalazi na krajnjem istoku Republike Srpske, teren opštine je brdsko planinski. Čajniče je povezano regionalnim putem sa svim gradovima Gornjeg Podrinja a na istoku saobraćajnicom Čajniče-Pjevlja. Čajniče je odavno poznato kao vazдушna banja. Smješteno je u bogatoj crnogoričnoj šumi pod planinom Cicej na rijeci Janjini. Opština raspolaže šumskim bogastvom u površini od 186 km².

Čajniče se odlikuje i starim spomenicima kulture kao što su Stara crkva iz doba Nemanjića koja potiče iz XIV vijeka i nova crkva Uspenija Presvete Bogorodice sagrađena u periodu od 1856. godine do 1863. godine u kojoj se nalazi čuvena ikona Bogorodice poznatija kao čudotvorna ikona "Bogomajka Čajnička".

Čajnička privreda se zasniva na radu preduzeća privrede i to: AD FDP "Stakorina" Čajniče, ŠG "Vučevica" Čajniče, Trikotaža "Vrelo" Čajniče i zemljoradnička zadruga "Sloga" Čajniče.

U centru grada nalazi se istoimeni Hotel "Čajniče", kao i izvanredno uklopljen u prirodni ambijent Hotel "Orijent" koji uz nedirnete prirodne ljepote, mogućnost lova i ribolova i prijatnih šetnji kroz mirisne šume omogućuju izvanredno prijatan odmor i uslove za razvoj planinskog turizma.

OSNOVNE KARAKTERISTIKE PO GRANAMA

ELEKTROPRIVREDA

Sarajevsko-romanijska regija i Gornje Podrinje raspolaže sa značajnim kapacitetima za proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije. Hidrocentrala "Višegrad" predstavlja osnovu razvoja elektroprivrede na ovom području. U energetsom bilansu Republike Srpske ova hidroelektrana učestvuje sa pozitivnim bilansom više od 700 miliona kilovat časova električne energije. Instalirana snaga od 315 MW omogućava proizvodnju oko 1 milijardu kilovata kvalitetne

električne energije, što je dvostruko veće od potreba Sarajevsko-romanijske regije i Gornjeg Podrinja. Viškovi električne energije plasiraju se na tržište u okruženju.

Izgrađeni su optimalni kapaciteti za prenos električne energije (Trafo stanica u Višegradu i Lukavici Srpsko Novo Sarajevo), kojima se uspješno ostvaruje prenos električne energije. Pored ove veoma značajne hidrocentrale na području sarajevsko-romanijske regije postoje još dvije manje hidrocentrale: Bogatići sa instalisanom snagom od 7 MW-a i Mesići sa 3 MW-a koje proizvode oko 50 miliona kilovat časova električne energije.

U cilju efikasnijeg plasmana i racionalisanja potrošnje električne energije na Palama funkcioniše Javno državno preduzeće za distribuciju električne energije, koje putem svojih poslovnih jedinica vrši distribuciju električne energije svim potrošačima na području 14 opština. Raspoloživi hidropotencijali na području regije su značajni što omogućava, u skladu sa potrebama i mogućnostima, podizanje novih kapaciteta za proizvodnju i plasman električne energije.

METALNA INDUSTRIJA

Privredu Sarajevsko-romanijske regije i Gornjeg Podrinja karakteriše intenzivan razvoj metaloprerađivačke industrije. Proizvodnja i remont motora, sa unutrašnjim sagorijevanjem, otkivaka, alata, radilica, ležajeva, mjernogasnih aparata, bicikala, aluminijskog posuđa, žice, eksera, čelične užadi, mašina i drugih proizvoda visokog stepena prerade za koje su izgrađeni kapaciteti, uz stalnu revitalizaciju programa proizvodnje bez sumnji i dalje će činiti glavnu ponudu na tržištu kako u zemlji tako i zemljama u okruženju.

Glavni nosioci ove proizvodnje su preduzeća iz sastava "FAMOS" i "UNIS".

TEKSTILNA INDUSTRIJA

Na području Sarajevsko-romanijske regije i Gornjeg Podrinja dugi niz godina uspješno posluju preduzeća iz oblasti tekstilne industrije: predionice, proizvodnja ćilima, trikotaža, dječja konfekcija, posteljni proizvodi, vatrogasna i radna zaštitna odeća za potrebe građevinarstva, industrije, poljoprivrede.

Ovi proizvodi su plasirani na tržište bivše SFRJ pa i na međunarodno tržište.

Proizvodni kapaciteti su locirani na području Srpskog Sarajeva, Sokoca, Rogatice, Trnova i Čajniča.

HEMIJSKA INDUSTRIJA

Značajni kapaciteti iz oblasti hemijske industrije locirani su u Višegradu u Fabrici boja i lakova "TERPENTIN", kojaje dugo vremena bila prisutna na tržištu bivše SFRJ i na međunarodnom tržištu.

Čitav niz proizvoda kao što su premazna sredstva na bazi nitroceluloze, poliuretanskih vinilnih i epoksi smola, boje i lakove za metalnu i drvenu industriju, hemikalije i veziva za različite privredne grane su osnova proizvodnog programa ove fabrike.

POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENA INDUSTRIJA

Zahvaljujući velikim prirodnim prostranstvima, posebno velikim pašnjacima i sjenokosima, specifičnostima klime i relativno dobrim saobraćajnim vezama i povezanosti opština područja Sarajevsko-romanijske regije i Gornjeg Podrinja uvek je bilo privlačno za razvoj stočarstva: uzgoju krava, bikova, konja i ovaca koje je imalo veliku podršku u značajnu proizvodnji stočne hrane, zobi, ječma. Uporedo sa razvojem poljoprivredne proizvodnje podignuti su i značajni poljoprivredni kapaciteit za proizvodnju mesa i mesnih prerađevina, preradu mlijeka i preradu mlječnih proizvoda. Razvoj brdsko planinskog ovčarstva i proizvodnje stočarskih proizvoda: mlijeko, sir, kajmak i drugi čine veliki izazov ne samo za proizvođače već i razne kupce u Republici Srpskoj, Saveznoj Republici Jugoslaviji i Federaciji BiH. Pored privredno razvijenih preduzeća državnog sektora "Planinsko dobro" Han Pijesak, "Agrokombinat" Rogatica, Poljoprivredno dobro "Butmir" na području Sarajevsko-romanijske regije i Gornjeg Podrinja posluje više zemljoradničkih zadruga koje okupljaju individualne poljoprivredne proizvođače (proizvodno-uslužna kooperacija),

čime se obezbjeđuje bolja snabdjevenost individualnih proizvođača repromaterijalima i gorivom, i osigurava veće ponude raznovrsnih poljoprivrednih proizvoda: ratarstva, stočarstva, povrtlarstva, voćarstva i dr.

ŠUMARSTVO I DRVNA INDUSTRIJA

Područje Privredne komore regije Srpsko Sarajevo karakterišu velika prirodno šumska bogatstva. U sastravu Javnog preduzeća šumarstvo "SRPSKE ŠUME" egzistira šest šumskih gazdinstava: "JAHORINA", Pale, "SJEMEĆ" Rogatica, "ROMANIJA" Sokolac, "BISTRICA" Crepoljsko, "TRESKAVICA" Trnovo i "VISOČNIK" Han Pijesak, koje pokrivaju površinu od 246.703 kvadratnih hektara. Sječiva godišnja masa na području pomenutih gazdinstava iznosi oko 447 hiljada kubnih metara bruto mase ili oko 317 hiljada kubnih metara neto mase što u vrednosti iznosi oko 19 miliona KM.

Pored eksploatacija šuma, šumarstvo se bavi uzgojem šuma, izgradnjom šumskih puteva, eksploatacijom sporednih šumskih proizvoda, (sakupljanje ljekobilja, gljiva i ostalih šumskih plodova). Šumska gazdinstva ulažu znatna sredstva za pošumljavanje goleti i popunu obraslog zemljišta. U 1998. godini zasađeno je 78 hektara, odnosno zasađeno 426.000 komada sadnica. Šume su bogate florom i faunom, mnogobrojnim raznovrsnim životinjama, što je uslovlilo osnivanje više lovačkih društava, prvenstveno radi zaštite i uzgoja. Planinski platoi predstavljaju veliku mogućnost za razvoj stočarstva

Zahvaljujući šumskim bogatstvima na sarajevsko-romanijsko regiji podignuti su značajni kapaciteti drvne industrije za primarnu i finalnu preradu drveta ("Novorez", "Pale", "Romanija", "Sokolac", "Sjemeć", Rogatica, "Stakorina" Čajniče, "Bjelašnica" Podgrab, "Visočnik" Han Pijesak i "Varda" Višegrad). Pored ovih preduzeća u državnom sektoru, na području regije posluje veći broj privatnih preduzeća za obradu drveta.

GRAĐEVINARSTVO I INDUSTRIJA GRAĐEVINSKOG MATERIJALA

Sarajevsko-romanijska regija ima relativno razvijeno građevinarstvo i proizvodnju građevinskog materijala. Na području ove regije postoje veoma snažne građevinske organizacije koje se bave visokogradnjom, niskogradnjom i hidrogradnjom. Većina od njih u svom sastavu posjeduju pogone za proizvodnju raznog građevinskog materijala.

U periodu obnove Republike Srpske izvršena je revitalizacija kapaciteta u građevinarstvu sa ciljem brže obnove i izgradnje porušenih objekata, stambenog fonda, izgradnje puteva i drugih objekata infrastrukture.

Vodeća građevinska preduzeća u ovoj grupaciji su: AD "PUT" - Srpska Ilidža, "BUDUĆNOST" - Srpska Ilidža, "ROMANIJA PUTEVI" - Sokolac, "STANDARD" - Rogatica, ODP "GRAĐENJE" - Pale, "VRANICA" - Pale.

Uporedo sa ovim krupnim preduzećima posluje veliki broj malih preduzeća na projektovanju inženjering poslove, za izvođenje završnih poslova i radove u građevinarstvu. Ovu djelatnost uspješno dopunjava i privatno preduzetništvo koje se pretežno bavi visokogradnjom, projektovanjem, inženjering poslovima i drugim građevinskim aktivnostima kojima se obezbjeđuje potpunije zadovoljavanje potrebe u oblasti građevinarstva. Svemu tome daje značajan doprinos razvoj proizvodnje industrije građevinskog materijala koja se obavlja u skladu sa potrebama osnovne djelatnosti ili sporedne djelatnosti građevinskih preduzeća.

SAOBRAĆAJ

Na području Sarajevsko Romanijske regije i Gornjeg Podrinja zastupljen je drumski saobraćaj, najvećim dijelom i nešto sasvim malo željezničkog saobraćaja. Glavna drumska saobraćajnica je magistralni put Srpsko Sarajevo - Beograd, kao i magistralni put Višegrad - Rudo.

Drumski, putnički i teretni saobraćaj u regionu obavljaju sledeća preduzeća:

- "CENTROTRANS" S. Sarajevo,
- "GRAS" (putnički saobraćaj) S. Sarajevo,

- "TEHNOTRANS" Rogatica,
- "VIŠEGRADTRANS" Višegrad,
- "ROMANIJAPREVOZ" Pale,
- brojna privatna preduzeća koja se bave prevozom putnika.

Putnom mrežom Regiona povezano je 12 opština koje su povezane sa drugim dijelovima Republike Srpske i Federacije BiH.

PTT usluge na području Sarajevsko-romanijske regije obavlja Javno osnovno državno preduzeće za poštanski saobraćaj Republike Srpske "SRPSKE POŠTE" preko svojih radnih jedinica.

PTT sistem obuhvata:

- Šaltersku mrežu, preko kojih se obavljaju sve vrste šalterskih usluga i usluga novčanog prometa,
- Telefonsku i telegrafsku mrežu sa automatskim centralama koje omogućavaju međunarodni automatski saobraćaj,
- mreže za prenos podataka.

TRGOVINA

Sarajevsko-romanijski region ima dobro razvijenu trgovinu koja se bavi prodajom roba na veliko i malo preko različitih oblika prodajnog prostora: prodavnica, samoposluga, butika, trafika, dragstora, skladišta (otvorenih i zatvorenih), stovarišta i sl.

Pored trgovine sa većinskim državnim kapitalom u posljednje vrijeme se sve više razvija trgovina u privatnom vlasništvu.

UGOSTITELJSTVO I TURIZAM

Privredni i prirodni resursi, historijsko kulturni i drugi spomenici čine povoljne uslove za razvoj ugostiteljstva i turizma u Sarajevsko-romanijskoj regiji i Gornjem Podrinju. Razvijeno ugostiteljstvo a naročito turizam u tržišnoj orijentisanoj privredi i urbanim sredinama uz izgrađenost saobraćajne i druge infrastrukture čine bitan dodatni faktor bržeg razvoja gradova i naselja. Regija Sarajevsko-romanijska i Gornje Podrinje s obzirom na saobraćajnu povezanost, prirodna i kulturna bogastva ima značajno učešće u razvoju ugostiteljstva i turizma. Izgrađeni OLIMPISKI CENTAR na Jahorini, hoteli i moteli u svim opštinama regije, organizovani turizam u skoro svim mjestima bogatim prirodnim ljepotama i bogastvima, kao i organizovane aktivnosti rekreacije stanovništva u planinama i rijekama predstavljaju stalan izazov da se stalno širi ugostiteljska i turistička ponuda, naročito na onim područjima koja čine veliku prometnicu domaćih i stranih gostiju.

"Olimpiski centar" Jahorina po svojim prirodnim resursima, najvažnija destinacija, sa potpuno izgrađenom infrastrukturom i velikim brojem smještajnih kapaciteta, sve više dobija na značaju jačanju tradicije izletništva, nordijskog skijanja, prepoznatljivog u svijetu. Sokolac, Trnovo i Višegrad imaju velike mogućnosti tranzitnog turizma, razvoj lovnog i ribolovnog turizma.

KOMUNALNE, ZANATSKE I DRUGE USLUŽNE DJELATNOSTI

Započeti proces privatizacije preduzeća kao i opšte prilike u razvoju privrede i društva, snažno su podstakle i imale uticaj na investitore da sredstva ulože u razvoj tzv. malog biznisa u oblasti zanatstva i druge slične preduzetničke aktivnosti. U svim opštinama regije osnovane su mnogobrojne zanatske radnje radi zadovoljavanja građana u proizvodima i uslugama iz građevinarstva, drvne industrije, vodoinstalaterske, limarske, automehaničarske, elektroinstalaterske, radio i tv servise, krojačke, obučarske, pekarske, ugostiteljske, turističke i druge razne uslužne djelatnosti. Većina preduzetnika pored osnovne djelatnosti registrovala je i niz drugih sporednih djelatnosti koje su u vezi sa osnovnom djelatnošću ili su potpuno nove.

KULTURNO - INFORMATIVNA DJELATNOST

Na području Sarajevsko-romanijske regije i Gornjeg Podrinja djeluje: Informativno tehnički centar i Radio Srpske radio televizije, Kanal S Akcionarsko društvo Pale, Radio Srpsko Sarajevo, Radio "Romanija" Sokolac, Radio Rogatica, Radio Višegrad, Radio "Sveti Jovan" i Radio "Otvorena srpska mreža", kao lokalne radio stanice.

Matična biblioteka, Srpsko Novo Sarajevo, je institucija iz oblasti kulture koja zadovoljava najnužnije potrebe stanovništva iz bibliotekarske djelatnosti, učenja stranih jezika, distribucije i prikazivanja filmova, knjižarske i drugih kulturnih djelatnosti.

BANKE I OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA

Područje Sarajevko-romanijske regije i Gornjeg Podrinja ima veoma razvijenu bankarsku mrežu. Svaka opština ima najmanje po jednu bankarsku organizaciju, dok više opština ima po dvije i više različitih bankarskih organizacija. Na ovom području djeluje 11 organizacionih jedinica Razvojne banke AD Banja Luka, i to Filijala Sokolac i Filijala Srpsko Sarajevo sa još 9 ekspozitura, koje su uključene u jedinstven bankarski sistem na području cijele Republike Srpske. Na ovom području djeluje, takođe, 12 organizacionih jedinica Privredne banke A.D. Srpsko Sarajevo, uključujući i Filijalu Pale. Osim ovih banaka prisutna je i Kristal banka, Banja Luka sa dvije ekspoziture. Razvijen bankarski sistem obezbjeđuje veoma uspješno zadovoljavanje potreba korisnika usluga, naročito u obavljanju platnog prometa u Republici Srpskoj (dinarski i devizni žiro račun). Pored platnog prometa koji se obavlja u Republici Srpskoj preko bankarskih organizacija obavlja se i platni promet sa inostranstvom.

Na ovom području veoma uspješno posluju i osiguravajuća društva koja se bave osiguranjem imovine i lica, i to: Srpsko osiguravajuće društvo "JAHORINA" Pale sa filijalom u Sokocu i 7 poslovnih jedinica, DD "BOBAR" Bijeljina, Filijala Pale, sa osam ispostava, "KRAJINA OSIGURANJE" Banja Luka sa jednom ispostavom, "KRAJINA-KOPAONIK" Banja Luka sa dvije ispostave i "DRINA OSIGURANJE" Zvornik sa dvije ispostave.